

EUGÈNE IONESCO
DRÁMÁK

FORDÍTOTTA
BOGNÁR RÓBERT
GERA GYÖRGY
MÉSZÖLY DEZSŐ
RÉZ ÁDÁM
VINKÓ JÓZSEF

A KÖTETET VÁLOGATTA
ÉS AZ UTÓSZÓT ÍRTA
SZÁNTÓ JUDIT

HU ISSN 0230-6166

A KOPASZ ÉNEKESNŐ

(ELLENSZÍNМŰ)

FORDÍTOTTA GERA GYÖRGY

SZEMÉLYEK

MR. SMITH

MRS. SMITH

MR. MARTIN

MRS. MARTIN

MARY, a szobalány

A TŰZOLTÓPARANCSNOK

I. JELENET

Angol polgári család lakása, angol karosszékekkel. Hűvös angol este. Mr. Smith angol úr, angol karosszékekben, angol papucsában, angol pipáját szívja, s angol újságot olvas az angol kandalló mellett. Angol szemüveget hord, s kis ősz, angol bajuszt visel. Mellette egy másik angol karosszékekben Mrs. Smith, angol hölgy, zoknit stoppol. Hosszú angol csend. Az angol falióra tizenhét angol órát üt

MRS. SMITH Nocsak, kilenc óra. Megettük a levest, a halat, a szalonnás krumplit meg az angol salátát. A gyerekek angol vizet ittak. Ma jól vacsoráztunk. De csak azért, mert London környékén lakunk, és a nevünk: Smith.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvvel)*

MRS. SMITH A krumpli nagyon jó szalonnával, és a salátaolaj sem volt avas. A sarki fűszeres olaja jobb, mint a szemközi fűszeresé, sőt még az utca végén levő fűszeres olajánál is jobb. Persze ez nem jelenti azt, hogy az ő olaja rossz.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvvel)*

MRS. SMITH Mégis a sarki fűszeres olaja a legjobb...

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvvel)*

MRS. SMITH Mary ezúttal jól kisütötte a krumplit. Legutóbb nem jól sütötte ki. Csakis a ropogósra sült krumplit szeretem.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvvel)*

MRS. SMITH A hal friss volt. A számat is megnyaltam utána. Kétszer vettem belőle. Nem, háromszor. Serkenti a bélműködést. Te is háromszor vettél. De te kevesebbet vettél harmadszor, mint először meg másodszor, én viszont többet. Ma este többet ettem, mint te. Hogy lehet az? Általában te eszel többet. No, igazán nincs baj az étvágyaddal.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvvel)*

MRS. SMITH De a leves kissé sótlan volt. Te azért még sótlanabb vagy. Ó, ó, ó! Sok póréhagyma volt benne, de kevés vöröshagyma. Kár, hogy nem szóltam Marynek, tegyen bele egy kis ánizst is. Legközelebb nem feledkezem meg róla.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvvel)*

MRS. SMITH Fiúgyermekünk szeretett volna sört inni, hasonlít rád, szeret felönteni a garatra. Láttad, hogy sandított az üvegre? De én vizet töltöttem neki. Szomjas volt, így hát megitta. Helen rám üt: jó háziasszony, takarékos, szépen zongorázik. Sose akar angol sört inni. Olyan, mint a kisebbik lányunk, aki csak tejet iszik, és pempőt eszik. Ebből is látszik, hogy mindössze kétéves. Peggynek hívják. A birsalmából és babból készült lepény pompásan sikerült. A desz-szerthez ihattunk volna egy-egy pohár ausztráliai burgundit, de én szándékosan nem hoztam be bort, nem akartam, hogy rossz példát lássanak torkosságunkban a gyerekek. Meg kell tanítanunk őket arra, hogy az életben józanul és mértéktartón viselkedjenek.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvével)*

MRS. SMITH Mrs. Parker ismer egy román fűszerest, Popescu Rosenfeldnek hívják, nemrég érkezett Konstantinápolyból. Nagy joghurt-szakértő. Elvégezte a joghurtipari főiskolát Drinápolyban. Holnap veszek tőle egy bolgár népművészeti joghurtos köcsögöt. Itt London környékén az ember ritkán jut hozzá ilyesmihez.

MR. SMITH *(tovább olvas, csettint a nyelvével)*

MRS. SMITH A joghurt használ a gyomornak, a vesének, a vakbélgyulladásnak meg a vakmerőségnek. Mackenzie-King doktortól tudom, a szomszéd John gyerekek kezelőorvosától. Jó orvos. Megbízható. Csak olyan orvosságot ír fel, amit maga is kipróbált. Mielőtt Parkert megoperálta, a saját máját is megoperálta, pedig kutya baja se volt.

MR. SMITH De hát akkor miért úszta meg az operációt a doktor, és miért halt bele Parker?

MRS. SMITH Mert a doktor operációja sikerült. Parkeré pedig nem.

MR. SMITH Akkor Mackenzie nem jó orvos. Vagy mind a két operációnak sikerülnie kellett volna, vagy mind a kettejüknek meg kellett volna halni.

MRS. SMITH Miért?

MR. SMITH Egy lelkiismeretes orvos együtt hal meg a betegével, ha nem tud vele együtt meggyógyulni. A kapitány is elsüllyed a hajójával. Nem éli túl a pusztulást.

MRS. SMITH Egy beteget nem lehet egy hajóhoz hasonlítani.

MR. SMITH Miért ne lehetne? A hajónak is megvannak a maga nyavalyái. Különben is a te doktorod éppolyan egészséges, mint egy csata-

hajó; már csak ezért is meg kellett volna halnia a betegével együtt, éppúgy, mint egy orvosnak a hajójával.

MRS. SMITH Ó! Erre nem is gondoltam . . . Talán igazad van . . . S szerinted mi következik ebből?

MR. SMITH Az, hogy minden orvos sarlatán. Meg minden beteg sarlatán. S Angliában csak a flotta tisztességes.

MRS. SMITH De nem a tengerészek.

MR. SMITH Természetesen.

Szünet

MR. SMITH (*még egyre újságot olvasva*) Valamit nem értek. Miért közli az újság az anyakönyvi hírek között a halottak korát, és miért nem közli az újszülöttekét? Abszurdum!

MRS. SMITH Erre sose gondoltam!

Újabb rövid csend. A falióra hetet üt. Csend. A falióra hármat üt. Csend. A falióra egyet sem üt

MR. SMITH (*még egyre az újságot olvasva*) Nicsak, azt írják, hogy Bobby Watson meghalt.

MRS. SMITH Istenem! Mikor halt meg szegény?

MR. SMITH Mit csodálkozol rajta? Nagyon jól tudod. Két éve halt meg. Kint voltunk másfél éve a temetésén, nem emlékszel?

MRS. SMITH Hogyne emlékeznék, rögtön emlékeztem, csak azt nem értem, miért lepődtél meg te az újsághíren.

MR. SMITH Nem az újságból olvastam. Több mint három éve közölték a halálhírét. Most csak újra eszembe jutott.

MRS. SMITH Milyen kár érte! Olyan jól tartotta magát.

MR. SMITH A legszebb hulla volt egész Nagy-Britanniában. Jóval fiatalabbnak látszott a koránál. Szegény Bobby már négy éve halott volt, de még mindig nem hült ki. Valóságos élő holttest. És milyen jókedvű volt!

MRS. SMITH Szegény Bobby! Kevés hozzá hasonló nőt ismertem.

MR. SMITH Nőt? Talán férfit?

MRS. SMITH Nem, én a feleségére gondolok. Őt is Bobbynak hívták,

Bobby Watsonnak. Mind a kettőjüket ugyanúgy hívták, és ha együtt mentek valahova, nem lehetett megkülönböztetni őket. Csak az egyik halála után derült ki, melyik a másik. De még most is sokan összetévesztik az élőt a halottal, és kondoleálnak neki. Ismered az asszonyt?

MR. SMITH Csak egyszer láttam, akkor is véletlenül, Bobby temetésén.

MRS. SMITH Én sose láttam. Szép?

MR. SMITH A vonásai szabályosak, de mégse szép. Túlságosan magas és kövér. A vonásai szabálytalanok, de azért nagyon szép. Túlságosan alacsony és sovány. Énektanárnő.

A falióra ötöt üt. Hosszú szünet

MRS. SMITH És mikor akarnak összeházasodni?

MR. SMITH Legkésőbb jövő tavasszal.

MRS. SMITH El kell majd menni az esküvőjükre.

MR. SMITH Valami nászajándékot is kellene venni. Még nem tudom, mit.

MRS. SMITH Odaadhatnánk valamelyiket a hét ezüstitál közül. Annak idején mi is mindet nászajándékba kaptuk. Úgyse vesszük hasznukat.

Rövid ideig csend. A falióra kettőt üt

MRS. SMITH Szegény asszony! Szomorú dolog lehet ilyen fiatalon özvegyen maradni.

MR. SMITH Szerencsére nem voltak gyerekei.

MRS. SMITH Még csak az hiányoznék! Gyerekek! Mit kezdene velük szegény asszony?

MR. SMITH Fiatal még, újra férjhez mehet. Olyan jól fest gyászruhában!

MRS. SMITH De ki fogja gondját viselni a gyerekeknek? Hisz tudod, van egy fiuk meg egy lányuk. Hogy is hívják őket?

MR. SMITH Bobbynak meg Bobbynak, mint a szüleiket. Bobby Wat-

son nagybátyja, az öreg Bobby Watson gazdag, és szereti a Bobby fiút. Majd felnevelteti.

MRS. SMITH Persze. És Bobby Watson nagynénje, az öreg Bobby Watson szintén felnevelteti majd Bobby Watson lányát, Bobby Watson. Így aztán Bobby Watson anyja, Bobby, újra férjhez mehet. Van már valakije?

MR. SMITH Igen, Bobby Watson unokaöccse.

MRS. SMITH Kicsoda? Bobby Watson?

MR. SMITH Melyik Bobby Watson?

MRS. SMITH Bobby Watson, az öreg Bobby Watson fia, a megboldogult Bobby Watson második nagybátyja.

MR. SMITH Nem, ez nem az, ez egy másik. Ez a Bobby Watson özvegy Bobby Watson fia, a megboldogult Bobby Watson nagynénje.

MRS. SMITH Az utazó Bobby Watson?

MR. SMITH Mindegyik Bobby Watson utazó.

MRS. SMITH Micsoda nehéz pálya! De jól lehet vele keresni.

MR. SMITH Ha nincs konkurencia.

MRS. SMITH És mikor nincs?

MR. SMITH Kedden, csütörtökön és kedden.

MRS. SMITH Ugyan! Háromszor hetenként? És mit csinál ilyenkor Bobby Watson?

MR. SMITH Fekszik és alszik.

MRS. SMITH De hát miért nem dolgozik, ha nincs konkurencia?

MR. SMITH Mindent én se tudhatok. Ne kívánd tőlem, hogy minden ostoba kérdésedre felelni tudjak!

MRS. SMITH (*sértődötten*) Meg akarsz bántani?

MR. SMITH (*mosolyogva*) Dehogy.

MRS. SMITH Ó, ti férfiak! Mind egyformák vagytok! Egész nap ott-hon ültök, cigarettáztok, púderezitek magatokat, naponta ötvenszer kifestitek a szátokat vagy szünet nélkül isztok.

MR. SMITH Miért, mit szólnál ahhoz, ha a férfiak is azt csinálnák, amit ti, asszonyok? Egész nap cigarettáznánk, púderezniénk magunkat, festeniénk a szánkat, és whiskyt innánk?

MRS. SMITH Bánom is én! De ha csak azért beszélsz így, hogy bosz-

szants! . . . Nem szeretem az ilyen tréfákat, jól tudod. (*Messzire elhajítja a zoknit, vicsorog. Aztán feláll!*)

MR. SMITH (*szintén feláll, és a feleségéhez lép. Gyöngéden*) Ugyan, sült csibikém, mit tűzelsz? Tudod, hogy nem beszéltem komolyan. (*Átkarolja*) Ó, milyen nevetségesek vagyunk: két szerelmes öreg. Gyere, oltsuk el a villanyt, és menjünk hajcsikálni.

2. JELENET

Voltak és Mary

MARY (*be*) Én vagyok a szobalány. Délután jól szórakoztam. Megnéztem egy fiúval egy filmet, amelyben csupa nő szerepel. Mozi után pálinkát meg tejet ittunk, aztán újságot olvastunk.

MRS. SMITH Remélem, Mary, jól szórakozott délután, megnézett egy filmet egy fiúval, aztán pálinkát meg tejet ivott.

MR. SMITH Ne feledkezzünk meg az újságról!

MARY A vendégek, Mr. Martin és Mrs. Martin, a kapuban várnak. Rám lestek, egyedül nem mertek bejönni. Meg voltak híva vacsorára.

MRS. SMITH Ó, igen. Vártuk őket. De közben megéheztünk. S amikor láttuk, hogy nem jönnek, megvacsoráztunk nélkülük. Egész nap koplaltunk. Nem lett volna szabad elmennie, Mary.

MARY Ön engedett el, asszonyom.

MR. SMITH De nem gondolta komolyan.

MARY (*nevetésben tör ki. Majd sírni kezd. Majd elmosolyodik*) Vásároltam magamnak egy bilit.

MRS. SMITH Kérem, Mary, nyisson ajtót, és bocsássa be Mr. Martint és Mrs. Martint. Addig gyorsan átöltözzünk.

Mrs. és Mr. Smith kimegy jobbra. Mary kinyitja a bal oldali ajtót, és beereszti Mr. és Mrs. Martint

3. JELENET

Mary és a Martin házaspár

MARY Miért jöttek ilyen későn? Ez nem szép maguktól, udvariasabbak lehetnének. Pontosnak kell lenni. Értem? De ha már itt vannak, üljenek le és várjanak. *(Kimegy)*

4. JELENET

Voltak, Mary nélkül

Mrs. és Mr. Martin szóltanul ülnek egymással szemben. Félszegen egymásra mosolyognak

Az alábbi párbeszédet vontatott, monoton, kissé éneklő, de semmiképp sem árnyalt hangon kell elmondani

MR. MARTIN Bocsanat, asszonyom, de azt hiszem, valahol már találkoztunk.

MRS. MARTIN Én is azt hiszem, uram, hogy találkoztunk már valahol.

MR. MARTIN Nem láttam kegyedet véletlenül Manchesterben, asszonyom?

MRS. MARTIN Könnyen meglehet. Ugyanis manchesteri vagyok! De nem emlékszem rá, nem tudnám megmondani, hogy láttam-e már Manchesterben.

MR. MARTIN Istenem, milyen furcsa! Én is manchesteri vagyok, asszonyom!

MRS. MARTIN Milyen furcsa!

MR. MARTIN Milyen furcsa! . . . Csakhogy én körülbelül öt hete eljöttem Manchesterből, asszonyom.

MRS. MARTIN Milyen furcsa! Micsoda különös véletlen! Én is körülbelül öt hete jöttem el Manchesterből, uram.

MR. MARTIN A nyolc óra harmincas vonattal jöttem, asszonyom, és háromnegyed ötkor érkeztem Londonba.

MRS. MARTIN Milyen furcsa! Milyen különös! És micsoda véletlen! Én is ezzel a vonattal érkeztem, uram.

MR. MARTIN Istenem, milyen furcsa! Lehet, hogy a vonatban láttam kegyedet, asszonyom?

MRS. MARTIN Lehet, nem lehetetlen, elképzelhető, sőt végső soron, miért is ne? . . . De én egyáltalán nem emlékszem rá, uram.

MR. MARTIN Másodosztályon utaztam, asszonyom. Angliában nincs ugyan másodosztály, de én mégis másodosztályon utazom.

MRS. MARTIN Milyen különös, milyen furcsa és micsoda véletlen! Én is másodosztályon utaztam, uram!

MR. MARTIN Milyen furcsa! Talán a másodosztályon találkoztunk, kedves asszonyom!

MRS. MARTIN Könnyen meglehet, egyáltalán nem elképzelhetetlen. De már nem nagyon emlékszem rá, kedves uram!

MR. MARTIN Én a nyolcas számú kocsi hatodik fülkéjében ültem, kedves asszonyom!

MRS. MARTIN Milyen furcsa! Én is a nyolcas számú kocsi hatodik fülkéjében ültem, kedves uram!

MR. MARTIN Milyen furcsa, micsoda különös véletlen! Lehet, kedves asszonyom, hogy a hatodik fülkében találkoztunk?

MRS. MARTIN Mindent fontolóra véve, könnyen meglehet! De már nem emlékszem rá, kedves uram.

MR. MARTIN Az igazat megvallva én sem emlékszem már rá, kedves asszonyom, de azért lehet, hogy ott láttuk egymást, sőt ha jól elgondolom, egészen valószínű, hogy ott láttuk egymást.

MRS. MARTIN Ó! Csakugyan, persze, csakugyan, uram!

MR. MARTIN Milyen furcsa! Én az ablak mellett, a hármas számú ülésen ültem, asszonyom.

MRS. MARTIN Ó, istenem, milyen furcsa, milyen különös! Én az ablak mellett a hatos számú ülésen ültem. Önnel szemben, uram!

MR. MARTIN Ó, istenem, milyen furcsa, micsoda véletlen! . . . Szemben ültünk egymással, asszonyom! Ott kellett látnunk egymást!

MRS. MARTIN Milyen furcsa, persze lehetséges. De már nem emlékszem rá.

MR. MARTIN Őszintén szólva én sem emlékszem már rá, asszonyom. De azért nagyon valószínű, hogy ott láttuk egymást.

MRS. MARTIN Igen, de én mégsem vagyok benne bizonyos, uram.

MR. MARTIN Nem ön kért meg, asszonyom, hogy tegyem fel bőröndjét a csomagtartóba? Nem ön köszönte meg a segítségemet, s engedte meg, hogy rágyújtsak?

MRS. MARTIN Igen, igen, azt hiszem, én voltam, uram! Milyen furcsa, milyen furcsa, micsoda véletlen!

MR. MARTIN Milyen furcsa, milyen különös, micsoda véletlen! Úgy, hát, talán . . . talán akkor ismertük meg egymást, asszonyom?

MRS. MARTIN Milyen furcsa, micsoda véletlen! Könnyen meglehet, uram! De én már nem emlékszem rá.

MR. MARTIN Én sem, asszonyom.

Újabb csend. Az óra huszonegyet üt

MR. MARTIN Londonban a Bromfield utcában lakom, kedves asszonyom.

MRS. MARTIN Milyen furcsa, milyen különös! Itt Londonban én is a Bromfield utcában lakom, kedves uram.

MR. MARTIN Milyen furcsa! De hát . . . akkor talán a Bromfield utcában találkoztunk, asszonyom.

MRS. MARTIN Milyen furcsa, milyen különös! Mindent fontolóra véve, könnyen meglehet! De én már nem emlékszem rá, uram.

MR. MARTIN Én a tizenkilences szám alatt lakom, kedves asszonyom.

MRS. MARTIN Milyen furcsa, én is a tizenkilences szám alatt lakom, kedves uram.

MR. MARTIN De hát akkor, akkor, akkor, akkor, akkor, talán ott találkoztunk, asszonyom.

MRS. MARTIN Könnyen meglehet, de én már nem emlékszem rá, uram.

MR. MARTIN Én az ötödik emelet nyolcban lakom.

MRS. MARTIN Istenem, milyen furcsa, milyen különös! És micsoda véletlen! Én is az ötödik emelet nyolcban lakom, kedves uram.

MR. MARTIN *(tűnődve)* Furcsa, furcsa, furcsa. És micsoda véletlen! Az én hálósobámban van egy ágy, asszonyom. Az ágyon zöld pehelydunna, s a szoba a folyosó végén, a mosdó és a könyvtár közé esik, kedves asszonyom!

MRS. MARTIN Micsoda véletlen, ó, istenem, micsoda véletlen! Az én hálósobámban is van egy ágy, rajta zöld pehelydunna, s a szoba a folyosó végén a mosdó és a könyvtár közé esik!

MR. MARTIN Milyen különös, furcsa és csodálatos! Akkor hát, asszonyom, mi ugyanabban a szobában lakunk, és ugyanabban az ágyban alszunk. Talán ott találkoztunk, asszonyom.

MRS. MARTIN Milyen furcsa és micsoda véletlen! Könnyen meglehet, hogy ott találkoztunk, s talán épp a múlt éjszaka. De én már nem emlékszem rá, kedves uram!

MR. MARTIN Van egy kislányom, velem lakik, kedves asszonyom. Kétéves, szőke, az egyik szeme fehér, a másik piros, nagyon bájos, és Alice-nak hívják, kedves asszonyom!

MRS. MARTIN Micsoda különös véletlen! Nekem is van egy kislányom, szintén kétéves, az egyik szeme fehér, a másik piros, nagyon bájos, és Alice-nak hívják, kedves uram!

MR. MARTIN (*vontatott, monoton hangon*) Milyen furcsa és micsoda véletlen! És milyen különös! Talán ez ugyanaz a kislány, kedves asszonyom!

MRS. MARTIN Milyen furcsa! Könnyen meglehet, uram, hogy...

Meglehetősen hosszú csend. Az óra huszonkilencet üt

MR. MARTIN (*miután hosszasan töprengett, lassan feláll, és minden sietőség nélkül Mrs. Martin felé indul, aki Mr. Martin ünnepélyes viselkedésétől meglepetten szintén lassan feláll; Mr. Martin ugyanolyan akadozó, monoton, kissé éneklő hangon*) Akkor hát, azt hiszem, kétség nem fér hozzá, hogy mi már találkoztunk, kedves asszonyom, és kegyed a feleségem... Elisabeth, rád találtam!

MRS. MARTIN (*sietség nélkül Mr. Martin felé megy. Szenvtelenül megölelik egymást. A falióra nagyon hangosan egyet üt. Az ütésnek olyan erősnek kell lennie, hogy a nézők összerezzenjenek. A Martin házaspár azonban nem hallja meg*) Te vagy az, Donald, darling!

Leülnek, ketten egy fotelba, s úgy, ahogy vannak, egymást átölelve, elalszanak. A falióra néhányat üt még. Mary lábujjhegyen belopakodik a színpadra, s ujját a szája elé teszi. A közönséghez fordul

5. JELENET

Voltak és Mary

MARY Elisabeth és Donald most nagyon boldog, így nem hallhatja mit beszélek. Elárulok önöknek egy titkot. Elisabeth nem Elisabeth, és Donald nem Donald. Bizonyíték: Donald nem ugyanarról a gyerekről beszél, akiről Elisabeth. Donald kislányának az egyik szeme fehér, a másik piros – éppúgy, mint Elisabeth lányának. Csakhogy Donald gyerekének a jobb szeme fehér, s a bal piros, Elisabeth gyerekének pedig a jobb szeme piros és a bal szeme fehér! Így Donald érvei egytől egyig hamisak, és az utolsó buktatón egész elmélete megdől. S noha egy sereg rendkívüli véletlen fellebbezhetetlen bizonyítéknak látszik, Donald és Elisabeth mégsem a szóban forgó gyermek szülei, így Donald nem Donald, s Elisabeth nem Elisabeth. Donald csak azt hiszi magáról, hogy Donald, Elisabeth meg azt, hogy Elisabeth. A férfi csak azt hiszi, hogy az asszony Elisabeth. Elisabeth csak azt hiszi, hogy a férfi Donald, de mind a kettő mélységesen téved. De hát akkor ki az igazi Donald? És ki az igazi Elisabeth? Kinek az érdeke, hogy a zűrzavart tartósítsa? Nem tudom. Ne is próbáljuk kideríteni. Maradjon minden úgy, ahogy van. *(Néhány lépést tesz az ajtó felé, majd visszajön, s a közönség felé fordul)* Engem tulajdonképpen Sherlock Holmesnak hívnak. *(Kimegy)*

6. JELENET

Ugyanazok, Mary nélkül

A falióra annyiszor üt, ahányszor tetszik neki. Hosszú szünet után Mrs. Martin kibontakozik Mr. Martin karjából, és visszaül a helyére

MR. MARTIN Felejtsük el, darling, ami nem történt köztünk, és most, hogy újra találkoztunk, ne hagyjuk többé el egymást, s éljünk úgy, mint azelőtt.

MRS. MARTIN Úgy lesz, darling.

7. JELENET

Ugyanazok és a Smith házaspár

Mrs. Smith és Mr. Smith jobbról be. Ruhájuk változatlan

MRS. SMITH Jó estét, kedveseim! Ne haragudjanak a megvárakoztatásért. Azt gondoltuk, kellő tisztelettel fogadjuk önöket, s mihelyt értesültünk kitüntető szándékukról, hogy bejelentés nélkül törnek ránk, sietve ünneplőbe öltöztünk.

MR. SMITH (*dühösen*) Egész nap egy falatot sem ettünk. Négy órája várunk. Miért késtek ennyit?

Mrs. Smith és Mr. Smith leül szemben a vendégekkel. A falióra hol hangosabban, hol halkabban ad nyomatékot a párbeszédnek. A Martin házaspár, különösen az asszony, zavartnak, megilletődöttnek látszik. A társalgás épp ezért vontatottan indul, nehezen találják meg a szavakat. Először hosszú, feszélyezett csend, majd újabb csend, és tétova szünet

MR. SMITH Hm.

Csend

MRS. SMITH Hm, hm.

Csend

MRS. MARTIN Hm, hm, hm.

Csend

MR. MARTIN Hm, hm, hm, hm.

Csend

MRS. MARTIN No, persze.

Csend

MR. MARTIN Mind náthásak vagyunk.

Csend

MR. SMITH Pedig nincs is hideg.

Csend

MRS. SMITH Léghuzat sincs.

Csend

MR. MARTIN Nincs hálistennek.

Csend

MR. SMITH Haj, haj, haj.

Csend

MR. MARTIN Valami baj van?

Csend

MRS. SMITH Nem. Csak eszi a fene.

Csend

MRS. MARTIN Az ön korában nem volna szabad, uram.

Csend

MR. SMITH A szív örökké fiatal marad.

Csend

MR. MARTIN Úgy van.

Csend

MRS. SMITH Mondják.

Csend.

MRS. MARTIN De mondják az ellenkezőjét is.

Csend

MR. SMITH Az igazság valahol középen található.

Csend

MR. MARTIN Pontosan.

Csend

MRS. SMITH (*a Martin házaspárnak*) Önök annyit utaznak, miért nem mesélnek hát néhány érdekes történetet?

MR. MARTIN (*a feleségéhez*) Mondd el, drágám, mit láttál ma.

MRS. MARTIN Felesleges, úgyse hinnék el.

MR. SMITH Csak nem képzeli, hogy kétségbe vonjuk a szavahihetőségét?

MRS. SMITH Megbánt, ha ezt képzeli rólunk.

MR. MARTIN (*a feleségéhez*) Megbántod őket, ha ezt képzeled róluk, drágám...

MRS. MARTIN (*bájosan*) Nos, ma egy rendkívül furcsa dolgot láttam. Egy hihetetlen dolgot.

MR. MARTIN Mondd el gyorsan, drágám.

MR. SMITH Ó, milyen jól fogunk szórakozni!

MRS. SMITH Itt az ideje.

MRS. MARTIN Nos, ma piacra menet, mert főzeléket akartam vásárolni... Mellesleg állandóan drágul...

MRS. SMITH Mi lesz velünk, ha így tart tovább.

MR. SMITH Jaj, de ronda vagy, drágám! Miért szólsz közbe?

MRS. MARTIN Láttam az utcán, az egyik kávéház előtt egy jól öltözött ötven körüli urat... Nem, talán még annyi se volt... aki...

MR. SMITH Aki...?

MRS. SMITH Aki mit...?

MR. SMITH *(a feleségéhez)* Jaj, de disznó vagy, drágám! Miért szólsz közbe?

MRS. SMITH De drágám! Jaj, de otromba vagy! Te szóltál először közbe!

MR. MARTIN Pszt! *(A feleségéhez)* Mit csinált az az úr?

MRS. MARTIN Nos, lehet, hogy azt mondják: túlteng a fantáziám – de fél térdre ereszkedett, és lehajolt.

MR. MARTIN, MR. SMITH, MRS. SMITH Nahát!

MRS. MARTIN Igen, lehajolt.

MR. SMITH Lehetetlen.

MRS. MARTIN De igen, lehajolt. Közelebb léptem, hogy megnézzem, mit művel...

MRS. SMITH No és?

MRS. MARTIN Megkötötte a cipőfűzőjét, mert kioldódott.

MIND A HÁRMAN Fantasztikus!

MR. SMITH Ha nem maga mondja, el se hiszem.

MR. MARTIN Miért? Útközben az ember még ennél is cifrább dolgokat tapasztal. Ma például a saját két szememmel láttam a földalatti-ban egy férfit: ült az ülésen, és nyugodtan újságot olvasott.

MRS. SMITH Micsoda hóbortos alakok vannak.

MR. SMITH Talán ugyanaz volt...!

A bejárat felől csengetnek

MR. SMITH Hallod? Csengettek.

MRS. SMITH Talán jött valaki. Rögtön megnézem. *(Megnézi. Kinyitja az ajtót és visszajön)* Senki. *(Visszaül a helyére)*

MR. MARTIN Vagy itt egy másik eset...

Csengetnek

MR. SMITH Hallod? Csengettek.

MRS. SMITH Talán jött valaki. Rögtön megnézem. (*Megnézi. Kinyitja az ajtót és visszajön*) Senki. (*Visszatér a helyére*)

MR. MARTIN (*már elfelejtette, hol tartott*) Ö... öö...

MRS. MARTIN Azt mondtad: vagy itt egy másik eset.

MR. MARTIN Á, igen...

Csengetnek

MR. SMITH Hallod? Csengettek.

MRS. SMITH Még egyszer nem megyek ki ajtót nyitni.

MR. SMITH De talán jött valaki!

MRS. SMITH Először nem volt senki. Másodszor nem volt senki. Miért lenne most valaki?

MR. SMITH Mert csengettek!

MRS. SMITH Ez még nem ok rá.

MR. MARTIN Hogyhogya nem ok? Ha az ajtónál csengetnek: van valaki az ajtó előtt, és azért csenget, mert be akar jönni.

MRS. MARTIN Nem mindig. Láttad az imént.

MR. MARTIN Leginkább mégis van valaki.

MR. SMITH Ha én vendégségbe megyek, csengetni szoktam, hogy beeressenek. Azt hiszem, mindenki így van vele; valahányszor csengetnek, valaki áll az ajtó előtt.

MRS. SMITH Elméletben igen. Gyakorlatban... Gyakorlatban minden másképp történik. Láttad az imént.

MRS. MARTIN A feleségének igaza van.

MR. MARTIN Ó, maguk, asszonyok, mind összetartanak.

MRS. SMITH Rendben van, megnézem még egyszer. De csak azért, hogy ne mondhass önfejjük. Meglátod, úgyse lesz senki! (*Megnézi. Kinyitja az ajtót és becsukja*) Látod, senki! (*Visszatér a helyére*) Ó, a férfiak! Mindig azt szeretnék, ha nekik volna igazuk, de mindig tévednek!

Újból csengetnek

MR. SMITH Hallod? Csengettek. Talán jött valaki.

MRS. SMITH (*dühösen kirobban*) Ne is küldj még egyszer ajtót nyitni! Láttad, felesleges. A tapasztalat bebizonyította, ha csengetnek, nem jön senki.

MRS. MARTIN Soha – senki.

MR. MARTIN Ez nem bizonyos.

MR. SMITH Sőt alapvetően téves. Ha az ajtónál csengetnek, leginkább van ott valaki.

MRS. SMITH Nem, nem akar tágítani.

MRS. MARTIN Az én férjem is nagyon nyakas.

MR. MARTIN Egyáltalán nem lehetetlen.

MRS. SMITH (*a férjéhez*) Nincs.

MR. SMITH De van.

MRS. SMITH Én meg azt mondom, hogy nincs. Mindenesetre többé nem fogsz feleslegesen kizavarni. Ha meg akarod nézni, jött-e valaki, nyiss magad ajtót!

MR. SMITH Meg is nézem.

Mrs. Smith vállat von. Mrs. Martin a fejét csóválja

MR. SMITH (*kinyitja az ajtót*) Ó! How do you do! (*A meglepett Mrs. Smith-re és a Martin házaspárra néz*) A tűzoltóparancsnok!

8. JELENET

Ugyanazok és a tűzoltóparancsnok

A TŰZOLTÓ (*aki természetesen egyenruhában és hatalmas, csillogó sisakban van*) Jó napot, hölgyeim és uraim! (*A jelenlevők még mindig nem tértek teljesen magukhoz a csodálkozástól. Mrs. Smith haragosan elfordítja a fejét, és nem fogadja a tűzoltóparancsnok köszöntését*) Jó napot, Mrs. Smith. Csak nem haragszik?

MRS. SMITH Ugyan!

MR. SMITH Izé... Tudja, a feleségem kisé megaláazónak tartja, hogy nem volt igaza.

MR. MARTIN Ugyanis Mr. Smith vitatkozott a feleségével, kapitányúr.

MRS. SMITH (*Mr. Martinhoz*) Semmi köze hozzá! (*Mr. Smith-hez*) Kérlek; ne teregesd ki a szennyesünket idegenek előtt.

MR. SMITH Ó, nem kell olyan komolyan venni, drágám. A kapitány úr különben is régi jó barátunk. Udvarolt nekem az anyja, és ismer-tem az apját. Mindig arra kért, adjam hozzá a lányomat, ha lányom születik. De nem élte meg.

MR. MARTIN Nem tehet róla sem ő, sem ön.

A TŰZOLTÓ De hát tulajdonképp miről van szó?

MRS. SMITH A férjem azt állította...

MR. SMITH Nem én – te állítottad.

MR. MARTIN Igen, Mrs. Smith állította.

MRS. MARTIN Nem. Mr. Smith állította.

A TŰZOLTÓ Nyugalom... Meséljen el mindent töviről hegyire, Mrs. Smith.

MRS. SMITH Hát jó. Feszélyez ugyan az őszinteség, de egy tűzoltó egyúttal gyóntatópap is.

A TŰZOLTÓ Nos?

MRS. SMITH Azon vitakoztunk, hogy a férjem azt mondta, ha csengetnek az ajtónál, mindig van ott valaki.

MR. MARTIN Nyilvánvaló.

MRS. SMITH Én pedig azt mondtam, ha csengetnek, az mindig azt jelenti, hogy nincs kint senki.

MRS. MARTIN Lehet, hogy furcsán hangzik...

MRS. SMITH De be van bizonyítva, mégpedig nem elméletileg, hanem gyakorlatilag.

MR. SMITH Nem igaz, hisz a tűzoltó úr itt van. Csengetett, én ajtót nyitottam, s ő kint állt.

MRS. MARTIN Mikor?

MR. MARTIN Hogyhogy mikor? Az imént.

MRS. SMITH Igen ám, de csak a negyedik csengetés után állt az ajtó előtt. És ami negyedszer történik, nem számít.

MRS. MARTIN Sose is számított. Csak az első három eset számít.

MR. SMITH Kapitány úr engedjen meg néhány kérdést.

A TŰZOLTÓ Tessék.

MR. SMITH Amikor ajtót nyitottam, és megpillantottam... Ön csengetett?

A TŰZOLTÓ Igen, én.

MR. MARTIN Ott állt ugye, az ajtó előtt? Csengetett, mert be akart jönni?

A TŰZOLTÓ Nem tagadom, így volt.

MR. SMITH (*a feleségéhez, diadalmasan*) Hallod? Nekem van igazam. Ha az ember csengetést hall, valaki csenget. Nem mondhatod, hogy a kapitány nem valaki.

MRS. SMITH Nem is mondom. De ismétlem, csak az első három csengetésről van szó – a negyedik nem számít.

MRS. MARTIN Először is ön csengetett, kapitány úr?

A TŰZOLTÓ Nem, nem én.

MRS. MARTIN Hallják? Csengettek, mégse volt senki.

MR. MARTIN Talán más csengetett.

MR. SMITH Régóta áll az ajtó előtt?

A TŰZOLTÓ Háromnegyed órája.

MR. SMITH És nem látott senkit?

A TŰZOLTÓ Senkit. Egy teremtetett lelket se.

MRS. MARTIN Hallotta, hogy másodszor is csengetnek?

A TŰZOLTÓ Igen, de az se én voltam. S akkor se volt senki.

MRS. SMITH Hurrá! Nekem van igazam.

MR. SMITH (*a feleségéhez*) Lassan a testtel. (*A tűzoltóhoz*) Mit csinált az ajtó előtt?

A TŰZOLTÓ Semmit! Csak úgy álldogáltam. Mindenfélén tűnődtem.

MR. MARTIN (*a tűzoltóhoz*) És harmadszor... akkor se ön csengetett?

A TŰZOLTÓ De igen, akkor én.

MR. SMITH Mégis, amikor ajtót nyitottunk, nem láttuk.

A TŰZOLTÓ Mert elbújtam... tréfából.

MRS. SMITH Ez nem tréfa, kapitány úr. Ahhoz nagyon is szomorú.

MR. MARTIN Egyszóval még most se tudjuk, van-e valaki az ajtó előtt, ha csengetnek.

MRS. SMITH Soha, senki.

MR. SMITH Mindig valaki.

A TŰZOLTÓ Majd én egyezséget teszek maguk közt. Mind a kettejüknek igaza van, de csak részben. Ha csengetnek az ajtónál, hol van ott valaki, hol meg nincs.

MR. MARTIN Szerintem ez logikusan hangzik.

MRS. MARTIN Szerintem is.

A TŰZOLTÓ Az életben voltaképp minden egyszerű. (*A Smith házaspárhoz*) Csókolják meg egymást.

MRS. SMITH Csak az imént csókolóztunk.

MR. MARTIN Majd csókolóznak holnap. Van idejük bőven.

MRS. SMITH Miután segített tisztázni a dolgot, kapitány úr, helyezze kényelembe magát, vegye le a sisakját, és üljön le.

A TŰZOLTÓ Elnézést... nem maradhatok sokáig. Szívesen leveszem a sisakomat, de leülni nincs időm. (*Leül, de nem veszi le a sisakját*) Megvallom, egészen más miatt jöttem. Szolgálati ügyben járok.

MRS. SMITH S miben lehetünk a szolgálatára, kapitány úr?

A TŰZOLTÓ Kérem, ne vegyék zokon, ha indiszkrét leszek... (*Nagyon zavartan*) izé... (*Ujjal a Martin házaspárra mutat*) Szabad... előttük...?

MRS. MARTIN Ne zavartassa magát.

MR. MARTIN Régi barátok vagyunk. Mindent kibeszélnek előttünk.

MR. SMITH Kezdje hát.

A TŰZOLTÓ Nos... Van-e a házban tűz?

MRS. SMITH Miért kérdi ezt tőlünk?

A TŰZOLTÓ Mert... ne haragudjanak... parancsba kaptam, hogy oltsak el minden tüzet a városban.

MRS. MARTIN Minden tüzet?

A TŰZOLTÓ Igen, minden tüzet.

MRS. SMITH (*bizonytalanul*) Nem tudom... Nem hiszem... De ha kívánja, megnézhetem.

MR. SMITH (*szaglászva*) Nem, nem lesz. Semmi égésszag.

A TŰZOLTÓ (*sajnálkozva*) Nincs abszolút semmi? Még egy kis kéménytűz se? Valami kis égés a padláson vagy a pincében? Legalább egy irinyó-pirinyó, éppen csak lángra kapó tűzvészecske?

MRS. SMITH Igazán nem szeretném kiábrándítani, de azt hiszem, ez idő szerint semmivel se szolgálhatok. Mihelyt azonban lesz valami, azonnal értesítem.

A TŰZOLTÓ Ígérje meg, hogy nem feledkezik meg rólam, nagyon lekötelez vele.

MRS. SMITH Számíthat rám.

A TŰZOLTÓ (*a Martin házaspárhoz*) És maguknál? Maguknál se ég semmi?

MRS. MARTIN Sajnos semmi.

MR. MARTIN (*a tűzoltóhoz*) Mostanában minden meglehetősen rosszul megy.

A TŰZOLTÓ Pocsékul. Alig akad egy-két apróság: egy kémény, egy pajta. Semmi komoly. Ez pedig nem hoz a konyhára. És ha alacsony a teljesítmény, alig csurran-cseppen egy kis prémium.

MR. SMITH Pangás az egész vonalon. Mindenütt ugyanez a helyzet. Az idén a kereskedelem is, a mezőgazdaság is rosszul megy, ugyanúgy, mint a tűz.

MR. MARTIN Se búza, se tűz.

A TŰZOLTÓ Árvíz is alig.

MRS. SMITH Szerencsére még van cukor.

MR. SMITH Mert külföldről hozzák be.

MRS. MARTIN A tűzvésszel már nehezebb. Magas az adó!

A TŰZOLTÓ Azért néha-néha akad még egy-két gázmérgezés. Múlt héten például egy fiatalasszony mérgezte meg magát: nyitva hagyta a gázcsapot.

MRS. MARTIN Elfelejtette elzárni?

A TŰZOLTÓ Nem – azt hitte, hogy a fésűje.

MR. SMITH Tévedni mindig veszélyes.

MRS. SMITH Járt már a gyufakereskedőnél?

A TŰZOLTÓ Mit keressek nála? Biztosítva van tűzkár ellen.

MR. MARTIN Akkor látogassa meg a „wakefieldi vikáriust”. Nyugodtan hivatkozhat rám.

A TŰZOLTÓ Paplakban nem olthatok tüzet. Csak magam ellen ingerelném a püspököt. A papok vagy maguk oltják el a tüzeket, vagy Vesta-szüzekkel oltatják el.

MR. SMITH Próbálja meg Durand-nál.

A TŰZOLTÓ Ott se szabad. Nem angol. Honosított. Ahhoz van ugyan joga, hogy háza legyen, de ahhoz már nincs, hogy eloltassa, ha tűz kap bele.

MRS. SMITH Tavaly mégis eloltották, amikor lángra gyúlt.

A TŰZOLTÓ Saját maga oltotta el. Suttyomban. Ó, tőlem nem kell tartania, én nem jelentem fel.

MR. SMITH Én se.

MRS. SMITH Mivel úgyse kell nagyon sietnie, maradjon még, kapitány úr. Úgy örülünk, hogy láthatjuk.

A TŰZOLTÓ Meséljek anekdotákat?

MRS. SMITH Ó, persze! Milyen kedves. *(Megcsókolja)*

MR. SMITH, MRS. MARTIN, MR. MARTIN Igen, igen, anekdotákat, éljen! *(Tapsolnak)*

MR. SMITH Ami a legeslegérdekesebb: minden tűzoltótörténet igaz, tapasztalati tényen nyugszik.

A TŰZOLTÓ Az én történeteimet mind-mind magam éltem át. Mindent az életből merítettem, kizárólag az életből. Könyvekből semmit.

MR. MARTIN Nagyon helyes. Az igazság az életben van, nem a könyvekben.

MRS. SMITH Kezdje!

MR. MARTIN Kezdje!

MRS. MARTIN Csend, már kezd.

A TŰZOLTÓ *(néhányszor köhint)*

A TŰZOLTÓ Elnézést... de ne nézzenek így rám. Zavarba jövök. Tudják, milyen félszeg vagyok.

MRS. SMITH Ó, de aranyos! *(Megcsókolja)*

A TŰZOLTÓ Azért megpróbálom. De ígérik meg: nem figyelnek rám.

MRS. MARTIN Csakhogy ha nem figyelünk, nem is halljuk.

A TŰZOLTÓ Ez eszembe se jutott!

MRS. SMITH Ugye mondtam? Olyan, mint egy kölyök.

MR. MARTIN és MR. SMITH Ó, a drága gyermek! *(Megcsókolják)*

MRS. MARTIN Csak bátran.

A TŰZOLTÓ Nos, jó. *(Néhányszor újra köhint, majd izgalomtól remegő hangon elkezd)* „A kutya meg az ökör”, állattanmese. Egyszer egy másik ökör azt kérdezte egy másik kutyától: „Miért nem nyeltesd le az ormányodat?” „Ne haragudj – felelte a kutya –, azt hittem, elefánt vagyok.”

MRS. MARTIN A tanulság?

A TŰZOLTÓ Mindenkinek magának kell levonnia.

MR. SMITH Igaza van.

MRS. SMITH *(dühösen)* Még egyet.

A TŰZOLTÓ Egyszer egy fiatal borjú túl sok üvegszilánkot evett. Ettől aztán megellett, és világra hozott egy tehenet. De mivel a borjú fiú volt, a tehén nem hívhatta mamának. Apának se szólíhatta, mert

a borjú túlságosan fiatal volt. A borjú tehát kénytelen-kelletlen meg-nőszült, s a városházán, az akkori szokás szerint, mind a kettejüknek alaposan odapörkölték.

MR. SMITH Így lett belőlük pörkölt.

MR. MARTIN Sok fűszerrel.

A TŰZOLTÓ Ismeri a történetet?

MRS. SMITH Minden újság teli volt vele.

MRS. MARTIN Nem messze tőlünk történt.

A TŰZOLTÓ Mondok egy másik anekdotát: „A kakas.” Egyszer egy kakas azt szerette volna, ha kutyának nézik. De nem sikerült neki – rögtön felismerték.

MRS. SMITH Viszont egy kutyát, amelyik azt szerette volna, ha kakasnak nézik, sose ismertek fel.

MR. SMITH Én is mondok egy történetet. „A kígyó meg a róka.” Egyszer egy kígyó odament egy rókához, és azt mondta: „Azt hiszem, ismerjük egymást.” „Én is azt hiszem” – felelte a róka. „Akkor – szól a kígyó – adjon kölcsön egy kis pénzt.” „Egy róka sose ad kölcsön” – válaszolta a ravasz állat, és iszkiri bevetette magát egy eperrel és tyúkmézzel telt mély völgybe. A kígyó már ott várt rá, s ördögien kacagott. A róka üvöltve kirántotta kését: „Majd megtanítalak én kesztyűbe dudálni!” – kiáltotta, és futásnak eredt. De szerencsétlenségére a kígyó gyorsabb volt. Egy jól irányzott ökölcsapással kupán vágta a rókát, s az ezer darabra tört. S közben szüntelen ordított: „Ne! Ne! Nem vagyok a lányod!”

MRS. MARTIN Érdekes történet.

MRS. SMITH Nem rossz.

MR. MARTIN (*megszorítja Mr. Smith kezét*) Gratulálok.

A TŰZOLTÓ (*féltékenyen*) Nem valami híres. Aztán meg ismerem is.

MR. SMITH Borzasztó.

MRS. SMITH De ugye nem igaz?

MRS. MARTIN De, sajnos, igaz.

MR. MARTIN (*Mrs. Smith-hez*) Maga következik, asszonyom.

MRS. SMITH Én csak egyet ismerek. Rögtön elmondom. Címe: „A csokor.”

MR. SMITH A feleségem mindig is romantikus volt.

MR. MARTIN Igazi angol nő.

MRS. SMITH Nos... Egyszer egy vőlegény vitt egy csokor virágot a menyasszonyának, aki megköszönte. De mielőtt még megköszönhetne volna, a vőlegény – azért, hogy megleckéztesse – se szó, se beszéd, kikapta kezéből a virágot, kijelentette, hogy visszaveszi a csokrot, elbúcsúzott, s a virággal együtt, köd előtte, köd utána, eltűnt.

MR. MARTIN Ó, de bűbájos! *(Megcsókolja, vagy, ha úgy tetszik, nem csókolja meg Mrs. Smith-t)*

MRS. MARTIN A maga feleségére mindenki joggal féltékeny, Mr. Smith.

MR. SMITH Igen. Feleségem a megtestesült értelem. Még nálam is okosabb. Mindenesetre sokkal nőiesebb. Legalábbis azt mondják.

MRS. SMITH *(a tűzoltóhoz)* Még egy anekdotát, kapitány úr.

A TŰZOLTÓ Nem, nem, már nagyon későre jár.

MR. MARTIN Azért mondjon el még egyet.

A TŰZOLTÓ Nagyon fáradt vagyok.

MR. SMITH Tegye meg a kedvünkért.

MR. MARTIN Kérem.

A TŰZOLTÓ Nem lehet.

MRS. MARTIN Jégcsap a szíve. Mi meg parázson ülünk.

MRS. SMITH *(a tűzoltó lába elé veti magát. Vagy zokog, vagy nem)* Könyörgök.

A TŰZOLTÓ Hát jó.

MR. SMITH *(Mrs. Martin fülébe súgja)* Beleegyezett! Újabb marhasággal fog traktálni.

MRS. MARTIN Ajaj!

MRS. SMITH Pechünk van. Túlságosan udvarias voltam.

A TŰZOLTÓ „A nátha.” Sógornak volt egy apai oldalági unokatestvére, s ennek anyai részről egy nagybátyja, s ennek egy apósa, akinek apai nagyapja másodszor egy fiatal bennszülött szépséget vett el, akinek bátyja utazás közben megismerkedett és beleszeretett egy lányba, akitől fia született, s aki összeházasodott egy rettenthetetlen gyógyszerésznővel, aki unokahúga volt egy szállásmesternek, akit a Brit Flottában nem ismertek, s akinek volt egy mostohaapja, s ennek egy spanyolul perfektül beszélő nagynénje, aki unokája volt egy valószínűleg fiatalon meghalt mérnöknek, aki maga unokája volt

egy nem valami híres bort termelő szőlősgazdának, akinek unokaöccse, egy otthon ücsörgő alhadnagy, felnevelt egy fiúgyereket, aki elvett egy rendkívül csinos, elvált asszonyt, akinek első férje, egy derék hazafi fia, törtető szellemben nevelte fel egyik lányát, akit feleségül vett egy vadász, aki ismerte Rothschildot, s akinek öccse, miután többféle foglalkozással próbálkozott, összeházasodott egy lánnyal, akinek beteges dédapja szemüveget hordott, melyet unokatestvéréől kapott, egy portugál ember sógorától, aki máskülönben törvénytelen fia volt annak a nem éppen jómódú molnárnak, akinek tejtestvére egy öreg falusi orvos lányát vette el, egy falusi orvosét, aki maga is tejtestvére volt egy tejesember fiának, egy ugyancsak falusi orvos törvénytelen gyermekének, akinek apja háromszor nősült, s akinek harmadik felesége . . .

MR. MARTIN Azt hiszem, ismertem ezt a harmadik asszonyt. Darázs-fészekből ette a rántott csirkét.

A TŰZOLTÓ Nem, az egy másik.

MRS. SMITH Pszt!

A TŰZOLTÓ Szóval . . . akinek harmadik felesége a környék legjobb bábájának lánya volt, aki maga, miután fiatalon özvegyen maradt . . .

MR. SMITH Akárcsak az én feleségem.

A TŰZOLTÓ . . . férjhez ment egy ügybuzgó ügyvédhez, akinek egy állomásfőnök leányától gyereke született, aki utat tört magának az életben . . .

MRS. SMITH Vasutat.

MR. MARTIN Nasi-vasi-vasutat.

A TŰZOLTÓ És elvett egy angrosszista gyümölcsöskofát, akinek apai nagybátyja, egy vidéki polgármester, feleségül vett egy szőke tanítónőt, akinek unokaöccse, egy nagy pecás . . .

MR. MARTIN Bekapta a horgot?

A TŰZOLTÓ . . . feleségül vett egy másik szőke, ugyancsak Marie nevű tanítónőt, akinek bátyja szintén egy Marie nevű szőke tanítónőt vett el . . .

MR. SMITH Hisz ha szőke, csak Marie lehet.

A TŰZOLTÓ . . . s akinek apját egy öregasszony nevelte fel Kanadában, egy plébános unokahúga, akinek – mármint a plébánosnak – volt egy nagyanyja, aki télen éppúgy náthát kapott, mint mindenki.

MRS. SMITH Furcsa história. Szinte hihetetlen.

MR. MARTIN Nátha ellen legjobb a bálna.

MR. SMITH Felesleges óvatosság, de nélkülözhetetlen.

MRS. MARTIN Bocsásson meg, kapitány úr, de nem jól értettem a történetét. A végén, a papnál már nem minden papsajt.

MR. SMITH A papsajt nem papnak való papi, hanem papagájeledel.

MRS. SMITH Kérem, kapitány úr, mesélje el még egyszer! Úgy szeretnénk újra hallani.

A TŰZOLTÓ Ó, sajnos, kevés az időm... Szolgálatban vagyok. Attól függ, hány óra.

MRS. SMITH Nem tartunk órát a házban.

A TŰZOLTÓ És a falióra?

MR. SMITH Az rosszul jár. Az ellentmondás ördöge dolgozik benne. Mindig ellenkezőképp mutatja, hány óra.

9. JELENET

Ugyanazok és Mary

MARY Asszonyom... uram...

MRS. SMITH Mi az?

MR. SMITH Mit keres itt?

MARY Bocsánat, asszonyom... uram... Bocsássanak meg, hölgyeim és uraim... de én is... én is szeretnék elmondani egy történetet.

MRS. MARTIN Micsoda?

MR. MARTIN Azt hiszem, barátaink szobalánya megbolondult... El akar mondani egy történetet.

A TŰZOLTÓ De hát mit hisz magáról ez a lány? (*Maryre néz*) Ó!

MRS. SMITH Mit szól bele?

MR. SMITH Illetlenül viselkedik, Mary...

A TŰZOLTÓ Ó! Hiszen ez ő! Lehetetlen.

MR. SMITH Már maga is...?

MARY Lehetetlen! Itt...?

MRS. SMITH Mit jelentsen mindez?

MR. SMITH Maguk ismerik egymást?

A TŰZOLTÓ De még mennyire!

Mary a tűzoltó nyakába borul

MARY Örülök, hogy végre viszontláthatom... végre!

MR. és MRS. SMITH Ó!

MR. SMITH Azért ez túlzás! Itt nálunk? London környékén.

MRS. SMITH Nem való, Mary!...

A TŰZOLTÓ Ez a hölgy oltotta el első fellángolásomat.

MARY Az icipici vízszugara vagyok.

MR. MARTIN Ha így áll a helyzet, kedves barátaim... az ilyen érzelmek indokoltak, emberiek, tiszteletre méltóak...

MRS. MARTIN Minden, ami emberi, tiszteletre méltó.

MRS. SMITH Azért én mégse szeretem itt... köztünk...

MR. SMITH Nincs gyerekszobája...

A TŰZOLTÓ Ugyan, előítélet!

MRS. MARTIN Szerintem, noha tudom, hogy nem rám tartozik, egy szobalány örökké szobalány marad...

MR. MARTIN Akkor is, ha néha elég ügyes detektív.

A TŰZOLTÓ Eressz!

MARY Ne izguljon... Nem olyan rosszak, mint amilyennek mutatják magukat.

MR. SMITH Hm... hm... Megható, ahogy itt állnak kettesben, de kissé... kissé...

MR. MARTIN Ez az! Ez a helyes kifejezés.

MR. SMITH Kissé feltűnő...

MR. MARTIN Elnézést, amiért ismételten visszatérek a tárgyra, de van bizonyos angol szemérmesség... s bár a külföldiek, még a szakemberek se képesek megérteni... mégis, hogy úgy mondjam, ennek köszönhető... Persze ez nem maguknak szól...

MARY Szerettem volna elmondani egy...

MR. SMITH Ne mondjon el semmit...

MARY De igen!

MRS. SMITH Ugyan, ugyan, Mary! Menjen csak szépen vissza a konyhába, és olvasson tovább költeményeket a tükör előtt...

MR. MARTIN Érdekes! Én nem vagyok szobalány, de én is szoktam költeményeket olvasni a tükör előtt.

MRS. MARTIN Ma reggel, amikor a tükörbe néztél, nem láttad magad.

MR. MARTIN Mert még ott se voltam . . .

MARY Talán mégis elszavalhatnék egy rövid kis költeményt.

MRS. SMITH Borzasztóan csökönyös, Mary.

MARY Szóval elszavalhatok egyet? Rendben? Címe: „A tűz” – a kapitány tiszteletére

„A tűz”

Polykanderek csillogtak az erdőben

Tűzet fogott egy kő

Tűzet fogott a kastély

Tűzet fogtak a fák

Tűzet fogtak a férfiak

Tűzet fogtak az asszonyok

Tűzet fogtak a madarak

Tűzet fogtak a halak

Tűzet fogott a víz

Tűzet fogott az ég

Tűzet fogott a hamu

Tűzet fogott a füst

Tűzet fogott a tűz

Tűzet fogott minden

Tűzet fogott, tűzet fogott

Mialatt a verset szavalja, a Smith házaspár kituszkolja a szobából

10. JELENET

Ugyanazok Mary nélkül

MRS. MARTIN Csak úgy szaladgált a hátamon a hideg ettől a sok . . .

MR. MARTIN Pedig volt valami melegség a sorok közt . . .

A TŰZOLTÓ Szerintem csodás volt.

MRS. SMITH Azért . . .

MR. SMITH Nem kell tűzadásba vinni . . .

A TŰZOLTÓ Persze, tudják . . . ez mind nagyon szubjektív . . . de én

ilyennek látom a világot. Ez az álmom. Az eszményképem... Erről jut eszembe, mennem kell. Mert ha nincs is órájuk, háromnegyed óra és tizenhat perc múlva tűz üt ki a város túlsó végén. Odasietek. Persze, nem nagy dolog az egész...

MRS. SMITH Mi lesz? Egy kis kéménytűz?

A TŰZOLTÓ Még csak az se. Egy kis szalmaláng meg egy kis gyomorégés.

MR. SMITH Nagyon sajnáljuk, hogy már elmegy.

MRS. SMITH Remekül szórakoztunk a történeteink.

MRS. MARTIN Pompás negyedóra volt, tiszta, logikus.

A TŰZOLTÓ *(a kijárat felé indul, de megtorpan)* Apropos, és a Kopasz énekesnő?

Mindnyájan zavartan hallgatnak

MRS. SMITH Ugyanolyan a frizurája, mint máskor.

A TŰZOLTÓ Ó, nos, akkor a viszontlátásra, hölgyeim és uraim!

MR. MARTIN Sok szerencsét és kellemes tüzet!

A TŰZOLTÓ Reméljük. Hisz közérdek.

A tűzoltó kimegy. Valamennyien kikísérik, aztán visszajönnek, és újból leülnek a helyükre

11. JELENET

Ugyanazok a tűzoltó nélkül

MRS. MARTIN Én vehetek az öcsémnek egy zsebkést, de ön nem veheti meg Írországot a nagyapjának.

MR. SMITH Az ember lábon jár, ellenben villannyal vagy szénnel fűt.

MR. MARTIN Jobb ma egy tűzok, mint holnap egy veréb.

MRS. SMITH Aki okos, ablakon néz ki.

MRS. MARTIN Ül a széken akkor is, ha nincs.

MRS. SMITH Gondolj mindenre egyszerre.

MR. MARTIN A mennyezet fent van, a padló lent.

MRS. SMITH Ha valamit helyeslek, azt nem kell komolyan venni.

MRS. MARTIN Mindenki megérdemli a sorsát.

MR. SMITH Végy egy kört, mondd ki – körmondat lesz.

MRS. SMITH A tanító olvasni tanítja a gyerekeket, viszont a macska a kölykeit szoptatja, míg kicsinyek.

MRS. MARTIN Ezzel szemben minden tehénnek hátul van a farka.

MR. SMITH Ha vidéken élek, szeretem a magányt és a nyugalmat.

MR. MARTIN Ehhez még nem elég öreg.

MRS. SMITH Franklin Benjáminnak volt igaza: ön nem olyan nyugodt, mint ő.

MRS. MARTIN Hogy hívják a hét hét napját?

MR. SMITH *Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday.* *

MR. MARTIN *Edward is a clerck; his sister Nancy is a typist, and his brother William a shop-assistant.* **

MRS. SMITH Szép kis família!

MRS. MARTIN Inkább lássak mezőn madarat, mint zoknit talicskában.

MR. SMITH Jobb egy tatár egy batárban, mint egy madár a határban.

MR. MARTIN Az angol ember háza: a vára.

MRS. SMITH Nem tudok olyan jól spanyolul, hogy megértsenek.

MRS. MARTIN Neked adom az anyósom papucsát, ha nekem adod a férjed koporsóját.

MR. SMITH Hol egy monofizita pap? Össze akarom házasítani a szobalányunkkal.

MR. MARTIN A kenyér az fa, viszont a kenyér ugyancsak fa, a tölgyből nő a tölgyfa, minden reggel hajnalban.

MRS. SMITH A nagybátyám leköltözött vidékre, s nem szólt a bábának, mi végre.

MR. MARTIN A papír arra való, hogy írjanak rá, a macska arra, hogy egeret fogjon. A sajt arra, hogy karmoljon.

MRS. SMITH Az autó száguld, de a szakácsnő jobban főz.

MR. SMITH Ne hagyják magukat becsapni. Csókolják meg az összeesküvőt.

* Hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat, vasárnap.

** Edward hivatalnok; húga, Nancy gépirónő és bátyja, William elárusító.

MR. MARTIN *Charity begins at home.* *

MRS. SMITH Várom, hogy a vízvezeték malmomra hajtsa a vizet.

MR. MARTIN Be lehet bizonyítani: a társadalmi haladás cukorral élvezetesebb.

MR. SMITH Le a cipőpasztával!

Mr. Smith szavai után a többiek egy pillanatra meghökkennek, s elhallgatnak. Érezni, ideges a légkör. A falióra ütései is idegesebbek. A következő párbeszéd eleinte fagyos, ellenséges hangon folyik. Az ideges, ellenséges hangulat egyre feszültebb. A jelenet végére a négy szereplő már szorosan egymás mellett áll, öklét rázza, ordít, s kész bármelyik pillanatban egymásnak ugrani.

MR. MARTIN Fekete cipőpasztával nem lehet a szemüveget fényesíteni.

MR. SMITH De pénzért minden megvásárolható.

MR. MARTIN Inkább levágok egy rendet, semhogy kertben énekeljek.

MR. SMITH Kakadu, kakadu, kakadu, kakadu, kakadu, kakadu, kakadu, kakadu, kakadu, kakadu.

MRS. SMITH Mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki, mekkora kaki.

MR. MARTIN Mekkora kalap kaki, mekkora kalap kaki, mekkora kalap kaki, mekkora kalap kaki, mekkora kalap kaki, mekkora kalap kaki.

MR. SMITH Bolhás kutya, bolhás kutya.

MRS. MARTIN Kaktusz, koks, kókusz! Kokárda, kókler!

MRS. SMITH Kolerikus, kolerát hozol ránk.

MR. MARTIN Inkább tojásköltök, mégse lopok ökröt.

MRS. MARTIN *(kitátja a száját)* Áh! ó! ah! ó! Csikorgatni akarom a fogaimat.

MR. SMITH Kajmán!

MR. MARTIN Képeljük fel Ulysszeszt.

* Otthon kell kezdeni a jótékonytságot.

MR. SMITH Beköltözöm egy kalibába a kakaófámon.

MRS. MARTIN A kakaóültetvény kakaófaín nem kecskebogyó terem,
hanem kakaó. A kakaóültetvény kakaófaín nem kecskebogyó terem,
hanem kakaó! A kakaóültetvény kakaófaín nem kecskebogyó terem,
hanem kakaó!

MRS. SMITH A szemfülesnek van szeme, de a szemnek nincs szem-
füle.

MRS. MARTIN El a kezekkel!

MRS. SMITH Fel a kezekkel!

MR. SMITH Le a legyekkel, légy a gyerekekkel.

MRS. MARTIN Elegyednek a legyek.

MRS. SMITH Keverednek az elegyek.

MR. MARTIN Légy a legyezőm, légy a legyezőn.

MR. SMITH Ellegyintett legyesek.

MRS. MARTIN Elég! Egyszeregy!

MRS. SMITH Százzszorszép!

MR. MARTIN Ez a szép!

MR. SMITH Idegeimre mégy!

MRS. MARTIN Százzszorszép, rám ne lépj!

MRS. SMITH Vigyázzon, törött.

MR. MARTIN Sully!

MR. SMITH Prudhomme!

MRS. MARTIN, MR. SMITH Anatole!

MRS. SMITH, MR. MARTIN France!

MRS. MARTIN, MR. SMITH France Sully!

MRS. SMITH, MR. MARTIN Prudhomme Anatole.

MRS. MARTIN Locsogó fecsegők, fecsegő locsogók.

MR. MARTIN Marietta, mocskos fazék!

MRS. SMITH Krisnamurti, Krisnamurti, Krisnamurti!

MR. SMITH Csúszik a pápa lába! A pápának nincs párnája, a párnának
van pápája.

MRS. MARTIN Bazár, Balzac, Bazaine!

MR. MARTIN Bizarr, bezár, buzér!

MR. SMITH A, e, i, o, u, a, e, i, o, u, a, e, i, o, u!

MRS. MARTIN B, c, d, f, g, l, m, n, p, r, s, t, v, w, x, z!

MR. MARTIN Leveshagyma, hagymaleves!

MRS. SMITH (*mozdonyt utánozva*) Töf, töf, töf, töf, töf, töf, töf, töf, töf, töf, töf.

MR. SMITH Kint sincs!

MRS. MARTIN Senki!

MR. MARTIN Bent sincs!

MRS. SMITH Senki!

MR. SMITH Koc!

MRS. MARTIN Cint!

MR. MARTIN Sunk!

MRS. SMITH Csak!

Dühük tetőfokán egymás fülébe üvöltenek. A fény kialudt. A sötétben egyre gyorsabb és gyorsabb ütemben hallatszik

MIND Kint sincs senki, bent sincs senki, koccintsunk csak! Kint sincs senki, bent sincs senki, koccintsunk csak! Kint sincs senki, bent sincs senki, koccintsunk csak! Kint sincs senki, bent sincs senki, koccintsunk csak! Kint sincs senki, bent sincs senki, koccintsunk csak! Kint sincs senki, bent sincs senki, koccintsunk csak!

A szavak hirtelen elhalnak. Ismét fény. A színen Mr. Martin és Mrs. Martin ugyanúgy ül, mint a darab elején a Smith házaspár. A játék előlőről kezdődik, s mialatt a Martin házaspár ugyanazt a párbeszédet folytatja, mint az első jelenetben a Smith házaspár, a függöny lassan legördül